

Megjavítja-e gazdasági helyzetünket a jó termés?

A politika mai zavarában is, sőt a békétlen zavarok mellett még hatványozottabban, igen-igen fontos kérdés, hogy az idei jó termés végső lesz-e a súlyos gazdasági helyzetet enyhíteni, remélhető-e, hogy az általános kereseti, termelési viszonyok megjavulnak s ezáltal minden rangú és rendű ember megélhetése könnyebbé válik. Nos, a legutóbbi évek tapasztalatai után a magam szerény nézete az, hogy *akár mennyire jó lesz is a termés, okos közgazdasági politika híján a mai gazdasági krízis, rövid átmeneti javulás után, tovább fog fokozódni.* E pesszimisztikus véleménynek bővebb megokolása már most szükségesnek látszik.

Annak idején a magunk bőrén tapasztaltuk, hogy a bolsevizmus a fogyasztói érdekek egyoldalú felkarolásával tönkretette a normális termelést; ennek ellenkezőjét követte el az öt éves, ma is tartó irányzat: a termelők egyoldalú favorizálásával tönkretette a fogyasztást. Ennek természetesen következménye aztán a fogyasztás és a termelt javak szükséges körforgásának krízise lett. Az ökonomia elemi szabálya, hogy a termelés és a fogyasztás önmaguktól szabályozzák egymást. Ezt a természetes és törvényszerű kirgénylődést az államhatalomnak egyoldalú beavatkozással befolyásolni nem szabad. Ez alól csak egy kivétel van, amikor a gazdaságilag gyengébb fél védelmére van szó, de a gazdaságilag gyengébbet is képtelenség úgy megvédeni, hogy ebbe az erősebbik belepuszítjon.

Csupán a jó termés nem lesz képes a gazdasági javulást előmozdítani, hiszen 1918 óta több ízben volt már részünk „jó” termésben, — mert a magyar rög ajándéka évről-évre megújodik — s hat év óta a gazdasági viszonyok mégis évről-évre rosszabbodtak. Lehet nekem rekordtermésem gabonából, gyümölcsből, paprikából, szőlőből, hogymából, ha az államhatalom indoklatlanul tulozott beavatkozása folytán nem tudom a felesleget megfelelő helyen, megfelelő időben és megfelelő (a szabad verseny alapján kialakult) áron értékesíteni. A rengeteg példából csak egyet legyen szabad felhoznom: az elmúlt évek folyamán megfordult, hogy a kiviteli engedélyek késése, a rengeteg illeték és vám miatt egy bizonyos körzet gyümölcstermése a gazdák nyakán maradt, azon a vidéken a kereskedők sem kerestek semmit s ama vidék lakosságának a „rekordtermés”-ből egyáltalán semmi haszna sem volt. Ilyen példa nagyon sok van s alkalmazható az élelialattól kezdve a kikészített paprikáig minden élelmiszere és iparcikkre. Az elmondottakból már most nyilvánvalóvá válik az a meggyőződés, amely a csupán a jó termésről semmi újabbat, semmi jobbat nem vár.

Egy állam közgazdasági ügyeit csak hozzáértő szakértők intézhetik; az pedig vitán felül áll, hogy az elmúlt években nálunk ilyenek működése nem volt tapasztalható, hiszen az összeomláskor a magyar korona zürichi jegyzése még 30:50, 1919 augusztusban már csak 11:60, 1921 áprilisban (a jelenlegi kormány hivatalbalépése idején) 2:07 volt s ez a szám később 0:0065-ig süllyedt; igaz ugyan, hogy a zürichi jegyzés ma már 0:007260, az aranykorona pedig 15000 (illetve adófizetésnél 17000), de a pénz jelenlegi belső értéke megközelítő pontossággal 0:0045-nek, vásárló ereje pedig 25000-nek felel meg. Ha tehát az egymásután következő kormányok alatt, amelyek pedig a gazdasági élet változásait bizonyára állandóan figyelemmel kísérték, minden hatalom birtokában a pénzérték öt év alatt 30:00-ról 0:0072-ig romlott, a buza pedig az összeomlás idejétől 60 koronáról (maximális ár) máig 500000 koronára drágult, úgy vélem, helytálló az a megállapításom, amit tömören a következő, évezredek latin közmondással fejezhetek ki: *Parva sapientia regitur mundus.* Ezek után világos lehet, miért nem fűzők sok reményt az új terméshez, legyen az barmennyire is jó.

A jó terméshez, véleményem szerint, jó gazdaság-politika is kell. Hogy milyen legyen a „jó” gazdaságpolitika, arra lehetetlen még néhány szóban felelni, hiszen ez, különösen ma, roppant bonyolult, rengeteg érdekű, körülményű

függő, szétágazó kérdés, amelyet csak az egyetemeség, az igazságosság, a méltányosság, az emberiség szemüvegén keresztül szabad vizsgálnunk. A jó gazdaságpolitika, praktikusán szólva az, amely a gazdasági élet valószínűségei azonnal nyomra követni, és komptálni tudja és a megoldandó feladatokat az összes gazdasági kategóriák megelégedésére, a szükségleteknek és kívánalmaknak megfelelően rendezni tudja. És mennyi ilyen feladat vár ezidőszereint megoldásra? Hogy egyebet ne mondjak: a valutareform, a valorizáció, az adóreform, a szanálási törvényeknek a külföldi hitelezők károsodása nélkül való módosítása, a katasztrófális ipari és kereskedelmi pangás, a kétségbeesett munkanélküliség, a hitelkrízis, a közigazgatás reformja, a szociális vonatkozású gazdasági problémák tömege, stb., stb. Nos, amíg a jelenlegi zűrzavar tart, amíg a mai gazdasági helyzet felülről meg nem változik, addig mi, az egyszerű, kis- és közép-existenciák tömege, vajon várhatunk-e valami jót az új termésről, remélhetjük-e, hogy a mai súlyos gazdasági és megélhetési viszonyok megjavulnak? Szerény véleményem szerint: *nem.* Én úgy látom, hogy a *feletlős* nyilatkozatokat és rendelkezéseket az idő kérelhetetlen vas-következetiséggel elsöpölte. Hiába, nem a törvények és rendeletek szabályozzák a gazdasági életet, hanem a gazdasági élet fejlődése lesz szükségessé újabb, korszerűbb, haladottabb szellemű törvényeket. Tessék végignézni az összeomlás óta huzott törvényeket, ezek 90 százaléka közgazdasági vonatkozású; ha már most a mai helyzet szerint ítéljük meg ezeket a törvényeket, azt látjuk, hogy ezek mintegy csak

ad-hoc törvényeknek bizonyultak s kevés kivételtől eltekintve, ma már végrehejt-hatatlannak. Hogy mást ne mondjak, volt idő, amidőn az áremelkedéseket, tehát a pénz romlása folytán szükségessé vált ártérítésként, mondhatnám valorizálást, a vagyonérték átmenését, törvényekkel, rendeletekkel akarták szabályozni, megakadályozni.

Elégge bizonyítva látom, hogy az összeomlás utáni, történelmi jelentőségű időben, amikor az ökonomikus problémák dominálják a közéletet, mi csoda közgazdasági hozzanéméréssel, gyalogsággal intéztettek az állam- és magángazdaság ügyei. Ez tovább így nem mehet. Tempora mutantur... Az idők tényleg változtak, de — úgy látszik — az emberek még sem akarnak megváltozni, pedig ma már nem 1870-et, vagy 1918-at, esetleg 1920-at, hanem 1925-öt írunk.

A jó termésre tehát felülről szükségünk van, de ezen kívül még nagyobb szükségünk van okos, időszertei gazdaságpolitikára, ennek érvényesíthetése szempontjából az eddigi öt elűtő közfelfogásra, mondjuk ökonomikussabb atmoszférára. Ma egyformán panaszkodik a gazda, az iparos, a kereskedő, a lateiner, a munkár, a termelés épp úgy, mint a fogyasztás és a kettő közötti összekötő kapocs, a kereskedelem és valamennyinek a panaszja egyformán jogosult. Valamennyiünknek tehát egyformán érdekünk, hogy olyan gazdasági lehetőségek következzenek be, amelyek mindnyájunk megélhetését könnyebbé teszik. Ha ez rövidesen bekövetkezik, akkor az idei termés tényleg kincs lesz számunkra s akkor én is azt fogom mondani, hogy a jó termés elő fogja segíteni a gazdasági javulás ügyét. (R.)

Átadják Németországnak a nagyköveti konferencia választát.

Berlin, június 3. A nagyköveti konferenciának a német jegyzékre adott választát csak holnap, csütörtökön adják át a német kancellárnak. A terjedelmes írásműnek közlésétele rövidesen meg fog történni, de azt hiszik, hogy németre való fordítása péntek előtt nem lesz kész. A tartalomra nézve jelenik, hogy a költő zóna ki-

írására vonatkozóan említés történt. Német részről a párisi jelentést megértesítik abban, hogy a német kormány halasztást kért a lefegyverzési jegyzéknek és mellékleteinek közlésére, mert lehetetlen a jegyzék fordítását oly gyorsan megcsinálni. A berlini lapok tehát a jegyzéket és két mellékletét csak szombaton fogják leközzölni.

A Pénzüntézet Központ nem talált bűncselekményt a Belvárosi Bank ügyében.

A fizetésekre nem vált Belvárosi Bank ügyében, mint ismeretes, a rendőrség befejezte a nyomozást és az iratokat átküldte a kir. ügyészségnek. Az ügy iratai legutóbb hosszas bolyongás után visszakérültek a rendőrségre az a felsőbb utasítással, hogy a revizori munkát végző Pénzüntézet Központ megkerdezendő, vajon a bank betétdítlománya miképpen volt kezelve, nem foglalkozott-e a bank illegális üzletkötésekkel és általában forog-e fenn kimutatható súlyos szabálytalanság, amely bűncselekménynek volna tekintendő.

A Pénzüntézet Központ vizsgálati jegyzőkönyve szerdán érkezett le a szegedi rendőrségre. A revizori felülvizsgálat szerint, amely a bank könyveire

és a nyomozati iratokra támaszkodott, súlyos szabálytalanság, avagy bűncselekmény nem fordult elő.

A bank könyvei rendesen, a kereskedelmi törvény előírta pontossággal voltak vezetve. A betevők pénzeivel hűzárdozások nem történtek s a Központ megállapítása szerint a bank összeomlását a gazdasági élet abnormis pangása idézte elő. A Központ reméli, hogy a betevők pénzük 70—80 százalékát visszakapják, mivel a bank igazgatóságának felajánlott kártérítése lehetővé teszi a részben való kármegterítést.

A Pénzüntézet Központ leiratát a rendőrség a mai napon küldi át a kir. ügyészségre további eljárás és utasítás végett.

Fölbontja a város a hirdető vállalat albérleti szerződését

Több ízben foglalkozott már a Dél-magyarországi azzal a visszás helyzettel, amelybe a város egyik üzemét, a hirdető vállalatot juttatta — kimondjuk, mert így igaz — az illetékesek közömössége. Ezt az üzemet, mint ismeretes, a közgyűlés határozata és a belügyminiszterileg is jóváhagyott szabályrendelet alapján január első napján, amikor a plakátragasztási jog régi bérletének szerződése lejárt, házikelésbe vette a város és az üzem vezetésével az ugynevirelt Törvényhatósági Hivatalos Lap szerkesztőjét, Bárdoss Béla (b. főjegyzőt bízták meg. Az üzemvezető a vállalat bruttó bevételéből — tiszteletdíj címén — husz százalékot élvezett, ami egészen tekintélyes jövedelmet jelentett, mert hiszen a hirdetői tarifát hihetetlen magas díjtételekből állította össze a közgyűlés. A Hivatalos Lap szerkesztője néhány heti kísérletet követően szerződést kötött a Magyar Hirdető Iroda szegedi fiókjá-

val. A szerződés értelmében a Magyar Hirdető Iroda vállalta az üzem adminisztrálását és a díjak beszedését a bruttó jövedelem harminc százalékáa ellenében. A városnak így a bruttó jövedelemből harminc százaléka maradt, mivel azonban ennek legnagyobb részét a rezsi — amely csaknem teljes egészében a várost terhelte — felemészítette, a nagyjövödelmü vállalatból valami kevés hasznót látott.

A szerződést a tanács jóváhagyta anélkül, hogy tudta volna, mit is hagy jóvá. Az ülésen a távollévő polgármester helyett Taschler Endre, a város megboldogult főjegyzője elnökölt és a jóváhagyó tanács határozatát is ő írta alá. A tanács a szerződés lényegét csak akkor ismerte meg, amikor már annak súlyos konzekvenciái is mutatkoztak és a hirdetői vállalat állandó kliensei közül többek firtatni kezdték a horribilis pusztulék hátterét. A tanács akkor gyorsan áttette az ira-

tokat a városi üzemek központi igazgatóságához, ahonnan — jogi véleményezés végett dr. Turóczy Mihály tiszti főügyészhez került.

Időközben történt valami. Az egyik városalja indítványozta a városi közgyűlésen a kérdés fegyelmi uton való tisztázását. A közgyűlés a tanács javaslatára úgy határozott, hogy az indítvány sorsát a júniusi közgyűlésen dönti el, amikor a tanács részletesen beszámol a helyzetről.

Az üzemigazgatóság múlt heti ülésén is szóba került a hirdetői vállalat ügye, az igazgatóság egyik külső tagja akarta meginterpellálni a polgármestert, aki azonban megelőzve az interpellációt, felkérte a tiszti főügyészt, hogy a legközelebbi igazgatósági ülésen tegyen részletes jelentést.

Ismeretes, hogy az üzemigazgatóság a nyilvánosság teljes kizárásával intézi a városi üzemek sorsát, így a keddi ülésen történetekről csak kerű ő uton szerezhetünk tudomást. Értesülésünk szerint a tiszti főügyész megtalálta a kellenellen helyzetből való kivezető utat. Véleményes jelentésében előadta, hogy a tanács által szankcionált albérleti szerződés, amelyet a hirdetői vállalat vezetője kötött a Magyar Hirdető Irodával, hathetes felmondással felbontható, mert a szerződésből hiányzik a lejárat dátumának megjelölése. A főügyész javaslatára szerint a hirdetői vállalat házikelését megszüntetendő, mert a házikelésrel járó adminisztráció a jövedelmet fölemészíti, a város tehát adja ismét bérbe a vállalatot.

Hogy az üzemigazgatóság mit határozott, azt egyelőre nem közölték a nyilvánossággal, valószínű azonban, hogy a kérdés a tanács elé kerül és a döntő szót benne mégis csak a júniusi közgyűlés mondja majd ki.

Charcot Amundsen felkutatására indul.

Oslo, június 3. A francia követ közölte a külügyminiszterrel, hogy Charcot francia kutató a francia tengerészeti minisztériumban annak a kívánságának adott kifejezést, hogy részt vehessen Amundsen felkutatásában. Charcot expedíciójára adott esetben Pourquoi nevű hajóján indul, amelyet a francia tengerészet szerel fel. A külügyminiszter arra a kérdésre, hogy Norvégiában hogyan fogadják Charcot tervét, a követnek azt válaszolta, hogy a tervet nagy megelégedéssel veszik és hogy a norvég kormány rendkívül hálás az ajánlatért.

Tüntetés készül Matteotti meggyilkolásának évfordulójára.

Róma, június 3. Az ellenzék újabb tüntetésre készül és Matteotti meggyilkolásának évfordulóját, június 10-ét fel akarja használni arra, hogy kellenetlenkedjen Mussolininek. Az ellenzék pártok elhatározták, hogy június 10-ét nemzeti ünnep gyanánt tekintik. A fascista-párt vezértitkára, Farinachi, ez ünneplés ellen tiltakozását fejezte ki és egyszersmind felkérte az összes fascista-pártok titkárságát, hogy minden erővel akadályozzák meg az ellenzék készülő tüntetését.

Kommunista lázadás készül Kinában.

Sanghai, június 3. A kínai agitátorok felhívásokat ragasztottak ki, amelyekben a lakosságot általános felkelésre és valamennyi idegen elűzésére szólították fel. Az idegen negyedben levő tisztviselők annak a bizakodásuknak adtak kifejezést, hogy ural maradnak a helyzetnek, bár elismerik, hogy a helyzet komolyabb, mint volt bármikor ezelőtt. A hatóságok a felkelést agitátoroknak, főleg orosz és kínai kommunisáknak tulajdonítják. Az idegen hatalmak követését elhatározták, hogy 2000 főnyi szárazföldi csapatot küldjenek Sanghaiba a rend és a nyugalom helyreállítására. Hangoztatják, hogy a kínai kormány magatartása az oka a felkelők féktelen eljárásának. Az amerikai önkéntesekre járőrszolgálat közben egy kínai színházból a felkelők rálóttak. Az amerikaiak egy géppuskával viszonozták a tüzelést, majd oehatolnak a színházba, amelyet felkelők szíllottak meg. A járőr 300 embert tartóztatott le. Egy kínai súlyosan, több könnyen megsebesült.